

MANGFOLD UTEN ELDRE

Et av landets mest attraktive byområder gjennomgår nå en stor forandring. Men har planleggerne glemt de eldre?

TEKST: GISLE A. ØSTRAAT FOTO: ISTOCKPHOTO, NORSK FORM, NYEBILDER

Bjørvika i Oslo skal i nær fremtid bli selve inngangsporten til hovedstaden. Operakvartalet, Tjuvholmen og Bjørvika blir til sammen en helt ny og stor bydel i Oslo. Det er planlagt 5.000 nye boliger, og i området alene vil det være 20.000 arbeidsplasser. Det er dermed sannsynlig at nærmere 30.000 mennesker vil ha en tilhørighet til Bjørvika, enten som arbeidsplass eller bolig. Dette tilsvarer innbyggertallet til en middels stor by i Norge, som Moss, Hamar eller Halden. I tillegg kommer tilreisende som vil ta i bruk kulturtilbudene.

Getto

Bjørvika Utvikling sier at de enkelte byrom i Bjørvika skal appellere til mennesker i alle aldre, men de sier ingenting om hvilke gruppe mennesker som skal bo i bydelen.

I dagligtalen blir ofte begrep som gettofisering brukt om boligområder med ensartet befolkning. Ikke uvanlig er det bydeler med høy andel av innvandrerbefolkning som blir kalt en getto. I Bjørvika blir andelen innvandrere mest sannsynlig liten, men befolkningen blir likevel ensartet. Prisene på leilighetene vil være så høye at de ekskluderer de aller fleste. Selv om mange eldre vil ha råd til å kjøpe leilighet der, mener seniorrådgiver Annichen Hauan i Norsk Form at et fåtall vil bli boende der livet ut. Hauan stiller seg kritisk

til at Oslo kommune ikke har avsatt tomter til omsorgsboliger i området.

Tvinges til å flytte

Hauan mener at det vil være som om en by som Hamar ikke hadde noe omsorgstilbud i det hele tatt, og at de eldre der måtte dra til nabokommunene for å få et slikt tilbud.

– Bydelene i Oslo er som små kommuner, og Oslo kommune har ikke vært sitt ansvar bevisst når den ikke har satt av tomter i Bjørvika til denne viktige oppgaven. En virkning av at det ikke finnes omsorgsboliger, er at eldre mennesker blir tvunget til å flytte ut av bydelen når hjelpebehovet melder seg. Dette er problematisk med tanke på tilhørighet, sier hun.

Kommunen har ansvar

– Hvis vi skal oppfylle kravene om at morgendagens eldre ønsker å bo sentralt og med et pulserende liv rundt seg, må dette inn i planleggingen fra starten av, sier Hauan.

– Det er mangel på bevissthet i kommunen som er årsaken til dette. Det er kun kommunen som har ansvaret for å sette av slike tomter, og det har de ikke gjort. Oslo er ikke den eneste i klassen, dette skjer i alle kommuner som har press på utbyggingen. Det er dyre tomter, og de blir derfor ikke kjøpt av kommunene til omsorgformål.

Hauan sier at kommunene må evne å samarbeide

KRITISK. Annichen Hauan i Norsk Form.

«Det er for sent at omsorgssektoren kommer løpende etterpå og sier at de burde vært med i planleggingen.»

de mye bedre i eget hus. Slik det er nå, utarbeider planavdelingene sine planer uten at pleie- og omsorgsavdelingen har fått sagt sitt.

– Det er for sent at omsorgssektoren kommer løpende etterpå og sier at de burde vært med i planleggingen. De bør være med fra starten av, sier hun. – Det er tradisjon for at plansektoren jobber alene. Omsorgssektoren og de forskjellige andre fagsektorene bør derfor også ta ansvar og være våkne når store utbygginger skal finne sted.

Vil bo sentralt

Stortingsmelding nr. 25 (2005 – 2006) om fremtidens omsorgsutfordringer viser at mangelen på sosial kontakt og økende isolasjon er områder det må fokuseres på. – Det er viktig å ta på alvor at morgendagens eldre ikke ønsker å bo ved siden av kirkegården, men sentralt der andre mennesker bor. De vil ha utsikt til et pulserende liv. Det får de ikke når omsorgsboligene blir plassert langt fra sentrum, sier Annichen Hauan.

– Hvis det ikke tas hensyn til disse klare signalene, vil fremtidens eldre bli isolert fra samfunnet og ikke bli ansett som en del av et bomiljø.

Kontakt og aktivitet

Hauan mener at et omsorgssenter bør fungere som et lokalt møtested, tilrettelagt for kulturelle, sosiale og fysiske aktiviteter for å innlemme andre enn de eldre selv.

– Blanding av alder er viktig. Vi vet at når eldre kun er sammen med andre eldre, personale og familie, kan det bli en fattig tilværelse. Tidligere var eldre en mer integrert del av samfunnet, og de hadde en funksjon. I dag har de normalt sett ikke det, og tilretteleggingen blir desto viktigere.

Annichen Hauan er redd det er for sent å anlegge et omsorgssenter i Bjørvika nå, men peker likevel på at tomten som er avsatt til skole, viser seg å være for liten til skoleformål. – Om viljen er til stede, kan denne i stedet brukes til omsorgsboliger, mener seniorrådgiveren.

SENTRAL BOLIG.

– Nye eldregrupper vil bo der de har utsikt til det pulserende livet. Det må kommunen være seg bevisst, mener Annichen Hauan i Norsk Form.

Oppgitt over Norsk Form

Sylvi Listhaug (Frp), byråd for helse og eldre, er lettere oppgitt over Annichen Hauans uttalelser.

– Å sammenligne Bjørvika med Hamar er litt merkelig. Bjørvika vil tilhøre hele byens befolkning og er ikke en egen bydel, men tilhører bydel Gamle Oslo, sier hun.

Listhaug sier at bydel Gamle Oslo faktisk vil være den bydelen med best dekning av omsorgstjenester i årene fremover. Oslo kommune har inngått avtaler med flere ideelle organisasjoner om bygging og drifting av det som kalles «Omsorg pluss». I løpet av året åpner Ensjøtunet Omsorg pluss med 62 boliger, og Kampen Omsorg pluss med 90 plasser.

– Omsorg pluss er ment å være en mellomting mellom en omsorgsbolig og sykehjem. Boligene skal være døgnbemannet, og det legges vekt på

fellesarealer, godt sosialt miljø og aktiviteter, sier Listhaug.

– I tillegg til Ensjøtunet og Kampen vil det i 2011 bli bygd ytterligere 140 Omsorg pluss-boliger i sentrumsnære bydeler.

– Bjørvika-utbyggingen er i et tidlig stadium, og pr. i dag er det ikke aktuelt med bygging av omsorgsboliger i dette området. Vi vil at den enkelte eldre skal bestemme selv hvor de vil motta omsorgstjenestene, og et byomfattende Omsorg pluss mener vi er løsningen. En kan lett tenke seg at en som har bodd på vestkanten og flytter til Bjørvika, ønsker seg tilbake til der hvor familien bor, når omsorgsbehovet melder seg, sier byråden.

FORNØYD.
Byråd Sylvi Listhaug.

– Ingen getto i Bjørvika

Byråd for byutvikling Bård Folke Fredriksen (H) avviser at mangelen på omsorgssenter i Bjørvika er et problem.

– Hva er årsaken til at det ikke er planlagt et omsorgssenter i Bjørvika?

– Det er riktig at det i selve Bjørvika ikke er satt av egen tomt til sykehjem eller omsorgssenter. Bjørvika isolert sett skaper ikke et slikt behov. Det er kort vei til Gamlebyen, Ekeberg og Grünerløkka, som både har sykehjem og hvor det i disse dager etableres omsorgsboliger.

Fredriksen legger vekt på at Oslo kommune har fritt sykehjemsvalg og at mange ønsker å flytte til omsorgsboliger eller sykehjem i nærheten av sine pårørende.

– Jeg antar at det finnes mer egnede steder i byen å anlegge omsorgsboliger på enn i Bjørvika. Ikke minst på grunn av luft- og støyforhold, som jo er en utfordring i Oslo sentrum. Når det er sagt, vil jeg legge til at leilighetene i Bjørvika blir moderne og svært funksjonelle og at kollektivtilbudet vil være ekstremt godt. Dette bør appellere til de eldre.

– I hvilken grad er omsorgssektoren tatt med i planleggingen av Bjørvika-utbyggingen?

– Oslo kommune har en egen behovsplan for sykehjem som vurderer fremtidig behov for sykehjem og omsorgstjenester i byens forskjellige deler. Dette er utredet også i forbindelse med Bjørvika.

– Konklusjonen er at Bjørvika blir universelt

utformet. Det er krav om heis og underjordisk parkering, som gjør at leilighetene i området vil egne seg godt for eldre. Oslo kommune har stor tro på at vi i fremtiden kommer til å se mange forskjellige bolig- og omsorgstilbud for eldre. De aller fleste eldre har i dag en boligkapital, og mye tyder på at vi i årene som kommer vil se at eldre forbereder seg på alderdommen ved å reinvestere dette i egnede bolig- og omsorgsprosjekter.

– Vil ikke Bjørvika bli en slags getto, med en svært ensartet befolkning hvor det ikke legges til rette for ulike aldersgrupper, inntektsgrupper osv.?

– Nei, Bjørvika blir ingen getto. Allerede nå kan vi se at både unge, barnefamilier og eldre flytter til Bjørvika. Felles for de som vil flytte dit er at de etterspør moderne og sentralt beliggende leiligheter med livsløpsstandard, gode miljøløsninger og alle servicefunksjoner i umiddelbar nærhet. Krav til leilighetsfordeling legger til rette for at ulike aldersgrupper og familiestørrelser bosetter seg i Bjørvika.

– Byplanen legger til rette for et mangfold av funksjoner når det gjelder type leiligheter, arbeidsplasser, rekreasjonsområder og kultur. Dette er gjort for å sikre en levende bydel. Eldrebolig-konsepter vil være en del av dette, sier Fredriksen.

FORNØYD. Byråd Bård Folke Fredriksen.

Hva mener du om saken? Du kan ytre dine meninger på vårt nettforum på www.viover60.no Har du kjøpt leilighet i Bjørvika, eller har planer om det? Ta gjerne kontakt med oss.

Norsk form

■ Norsk Form er en privat stiftelse etablert på initiativ fra Kulturdepartementet.

■ Norsk Form arbeider for å øke forståelsen for arkitektur og design, samt for kvalitet og nytenking i utvikling av omgivelser og produkter.

■ Norsk Form ga i mars 2009 ut

rapporten: *Forslag til modell for utvikling av omsorgstilbud til morgendagens eldre.*

■ Norsk Form jobber tett på beslutningstakere i departementene, fylker og kommuner. De samarbeider også med utdanningsinstitusjoner og en rekke ulike organisasjoner.

Bjørvika

■ Bjørvika er en av de største utbyggingsprosjektene i Norges historie.

■ Utbyggingen vil generere cirka 100.000 nye kollektivreisende daglig.

■ Ferdig utbygget vil Bjørvika romme 5.000 boliger og 20.000 arbeidsplasser.

■ I tillegg til Operaen vil området huse det nye Munchmuseet og en rekke andre kulturinstitusjoner.